

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3196

Vragen van de leden **Omtzigt** en **Slootweg** (beiden CDA) aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *de verhuizing van een pensioenfonds van AON naar België en het feit dat de dekkinggraad enkel door de verhuizing met 11% stijgt vanwege het verschil in toezicht* (ingezonden 27 augustus 2018).

Antwoord van Minister **Koolmees** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) (ontvangen 12 september 2018).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het artikel «CDC-regeling naar Nederlands model kan nu ook in België»?¹

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Heeft u kennisgenomen van het feit dat de Belgische toezichthouder een model heeft goedgekeurd dat bijna identiek is aan het Nederlandse CDC-model (collective defined contribution), namelijk een pensioencontract zonder bijstortverplichting voor de werkgever en de mogelijkheid tot uitgesteld korten?

Antwoord 2

Ja

Vraag 3

Heeft u kennisgenomen van het feit dat dit Nederlandse pensioenfonds nu verhuist naar België, waar het onderworpen is aan (bijna) identiek toezicht met twee grote verschillen, namelijk 1) het fonds mag volledig indexeren bij een dekkinggraad van minimaal 110% en 2) de dekkinggraad van het fonds mag anders berekend worden waardoor de dekkinggraad door de verhuizing stijgt met 11% dekkinggraad?

¹ https://pensioenpro.nl/pensioenpro/30024115/cdc-regeling-naar-nederlands-model-kan-nu-ook-in-belgie?utm_source=nieuwsbrief&utm_campaign=pp-dagelijks&utm_medium=email&utm_content=20180815

Antwoord 3

Ja

Vraag 4

Betekent deze verhuizing dat een Nederlands ondernemingspensioenfonds met een dekkingsgraad van ongeveer 100% en dreigende kortingen naar België kan verhuizen, daar een hogere dekkingsgraad krijgt en gedeeltelijk kan indexeren?

Antwoord 4

Als gevolg van het meer principle based karakter van het prudentiële kader in België kan ik geen algemene uitspraken doen over de eventuele gevolgen voor de dekkingsgraad als andere Nederlandse ondernemingspensioenfonden de in de Nederlandse pensioenregeling opgebouwde pensioenrechten en pensioenaanspraken collectief overdragen aan een pensioenuitvoerder in België.

België heeft een prudentieel toezichtkader dat, ten opzichte van het Nederlandse toezichtkader meer «principle based» is. Als gevolg hiervan is er binnen het Belgische prudentiële kader veel ruimte voor eigen invulling door de pensioenuitvoerder, dan wel de werkgever.

Hierbij dient te allen tijde een consistent geheel te zijn tussen de toezegging, de financiering en het beleggingsbeleid. De aan te houden voorziening en buffers worden zodanig bepaald, dat de toezegging met voldoende mate van zekerheid waargemaakt kan worden.

Voor de volledigheid wordt nog opgemerkt dat er geen sprake is van een verhuizing, oftewel zetelverplaatsing, van een Nederlands pensioenfonds. Het betreft een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht aan een pensioeninstelling uit een andere lidstaat.

Vraag 5

Als een Nederlandse deelnemer – na de verhuizing – aan het fonds vraag wat de dekkingsgraad is, moet het fonds dan de rekenrente volgens de Belgische toezichthouder of de lagere Nederlandse dekkingsgraad rapporteren?

Antwoord 5

Na de onderbrenging van de uitvoering van de pensioenregeling bij een Belgische pensioenuitvoerder en een opvolgende collectieve waardeoverdracht door de Nederlandse pensioenuitvoerder aan de Belgische pensioenuitvoerder, is op die betreffende pensioenregeling het Nederlandse sociaal en arbeidsrecht en de informatieverplichtingen van toepassing en het Belgische prudentiële toezichtkader. Er is dan geen sprake meer van een dekkingsgraad volgens het Nederlandse prudentiële toezichtkader.

Vraag 6

Is het waar dat de rechten van gepensioneerden in Nederland verdisconteerd worden tegen gemiddeld ongeveer 1% per jaar, terwijl dezelfde rechten in België (met dezelfde beleggingmix!) tegen 3,5% per jaar rekenrente verdisconteerd worden?²

Antwoord 6

De Pensioenwet schrijft voor dat Nederlandse pensioenfonden toereikende technische voorzieningen moeten vaststellen met betrekking tot het geheel van hun pensioenverplichtingen. De technische voorzieningen worden berekend op basis van marktwaardering. Ten behoeve daarvan stelt DNB maandelijks de rentetermijnstructuur vast. Hoewel in het geheel van de pensioenverplichtingen niet gekeken wordt naar alleen de rechten van gepensioneerden, kan ik bevestigen dat de verplichtingen aan gepensioneerden gemiddeld een duratie van circa 10 jaar hebben waarvoor de rekenrente op dit moment ongeveer 1% bedraagt. Voortvloeiend uit het principle based karakter publiceert de Belgische toezichthouder (FSMA) geen rekenrente waarmee pensioenfonden hun verplichtingen moeten waarderen. De rekenrente kan in België gebaseerd worden op het verwachte beleggingsrendement binnen de beleggingsportefeuille van de pensioenuitvoerder. De

² Pensioenpro, 23 augustus 2018, Vijf vragen over de cdc-regeling in België

verplichtingen van de gepensioneerden in de pensioenregeling van Hewitt worden blijkbaar gewaardeerd op basis van een vastgesteld verwacht beleggingsrendement voor de specifieke beleggingsportefeuille van het Belgische pensioenfonds. Klaarblijkelijk komt dit overeen met een disconto-voet van 3,5%.

Vraag 7

Acht u het prudent om uit te gaan van een gemiddeld verwacht rendement van 3,5% voor gepensioneerden?

Antwoord 7

In Nederland achten wij het niet prudent om voor de waardering van (nominale) pensioenverplichtingen te rekenen met een gemiddeld verwacht rendement van 3,5%. In de waardering wordt in dat geval gerekend met een te behalen overrendement, terwijl het nog onzeker is of dat overrendement in de toekomst ook daadwerkelijk behaald wordt. In het Nederlandse toezichtkader is vanwege het uitgangspunt van marktwaardering gekozen voor de risicovrije rente voor de waardering van (nominale) pensioenverplichtingen.

Vraag 8

Indien u het niet prudent vindt om uit te gaan van 3,5% rekenrente per jaar voor gepensioneerden, vindt u het dan juist dat de Nederlandsche Bank (DNB) toestemming gegeven heeft voor de overdracht?

Antwoord 8

DNB beoordeelt ieder verzoek tot collectieve waardeoverdracht, zowel nationaal als internationaal, aan de hand van de daarvoor vastgelegde relevante wet- en regelgeving, waaronder een DNB beleidskader voor de toetsing van CWO's.

De IORP-richtlijn bevat bepalingen die in iedere lidstaat van de Europese Unie gelden. Onderdeel daarvan zijn minimum voorschriften ten aanzien van de waardering van de pensioenverplichtingen. Het Belgische prudentiële kader voldoet daaraan. Voor een beschrijving van de volledige procedure die DNB doorloopt bij de beoordeling van een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht verwijs ik u graag naar de nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel naar aanleiding van de herziene IORP-richtlijn.³ Ik heb geen reden om te twifelen aan wijze waarop DNB invulling geeft aan de discretionaire bevoegdheid die DNB heeft inzake de beoordeling van een verzoek tot een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht.

Vraag 9

Indien u het wel prudent vindt om uit te gaan van 3,5% rekenrente per jaar voor gepensioneerden, waarom hanteert Nederland dan zelf een lagere rekenrente?

Antwoord 9

In Nederland achten wij een rekenrente op basis van een verwacht rendement van 3,5% niet prudent. Om die reden wordt in het Nederlandse toezichtkader de risicovrije rente gehanteerd voor de waardering van (nominale) pensioenverplichtingen, zoals gepubliceerd door DNB. Overweging hierbij is dat onzeker toekomstig overrendement pas kan worden uitgegeven, wanneer dit daadwerkelijk is behaald. België heeft gekozen voor een andere invulling van het financieel toezichtkader waaronder een andere invulling van de rekenrente. Voor dit onderdeel is in de Europese wet- en regelgeving alleen sprake van minimum harmonisatie (van een ondergrens (risicovrije rente), maar ook van een bovengrens (verwacht rendement)) waardoor dit soort verschillen zich kunnen voordoen. Nederland is echter geen voorstander van harmonisatie van het prudentiële kader op Europees niveau.

Vraag 10

Op welke wijze kan een pensioenfonds (bijna) risicovrij een rendement van 3,5% per jaar halen op dit moment?

³ Kamerstuk 34 934, nr.6.

Antwoord 10

Gegeven een risicovrije rente die nu maximaal 2% bedraagt (voor lange looptijden) is het ex ante niet mogelijk om een risicovrij rendement van 3,5% te behalen. Het rendement boven de risicovrije rente is immers afkomstig van risicodragende beleggingen.

Vraag 11

Herinnert u zich de uitspraak van de Minister van Financiën in mei 2016: «Het verhuizen van pensioenfondsen naar België om de Nederlandse regelgeving en toezicht te ontwijken is onverantwoord. Als dat de reden is, lijkt me dat buitengewoon kwetsbaar voor de mensen die hun pensioen via dat fonds hebben geregeld»?⁴

Antwoord 11

Ja

Vraag 12

Deelt u de mening dat de verhuizing van dit (relatief kleine) pensioenfonds mede ingegeven wordt door de lagere rekenrente en dat dat zeer onwenselijk is, zoals de Minister van Financiën in 2016 ook al van mening was?

Antwoord 12

De exacte beweegredenen voor het onderbrengen van de uitvoering van de pensioenregeling van de betreffende werkgever bij een Belgische pensioenuitvoerder en de overdracht van opgebouwde pensioenrechten en -aanspraken door het betreffende Nederlandse pensioenfonds (of door een Nederlandse pensioenuitvoerder in het algemeen) naar een Belgische pensioenuitvoerder zijn mij niet bekend.

Uit onderzoek door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uit 2016 blijkt dat het met name ondernemingspensioenfondsen van internationaal opererende bedrijven zijn voor wie het bereiken van schaalvoordelen in de pensioenuitvoering een belangrijke overweging is om de uitvoering van de pensioenregeling onder te brengen bij een pensioenuitvoerder in een andere lidstaat.⁵ Ten tijde van het onderzoek ging het om 10.400 deelnemers en 0,1% van het belegd pensioenvermogen dat was ondergebracht bij een pensioenuitvoerder in een andere lidstaat.

Vraag 13

Herinnert u zich dat uw voorganger schreef: «Het zou onwenselijk zijn als Nederlandse pensioenregelingen op grote schaal buiten Nederland uitgevoerd zouden worden. Dat zou met name het geval zijn indien pensioeninstellingen hiervoor zouden kiezen vanwege toezichtsarbitrage of een hogere rekenrente, zodat bijvoorbeeld alsnog tot indexatie zou kunnen worden overgegaan»?⁶

Antwoord 13

Ja

Vraag 14

Bent u het met die quote van uw voorganger geheel eens? Zo nee, op welk punt verschilt u dan van mening?

Antwoord 14

Ja, ik ben het met de quote van mijn voorganger eens. In de nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel in verband met de implementatie van de herziene IORP-richtlijn⁷ is toegelicht dat de regering het onwenselijk acht als Nederlandse pensioenregelingen, louter om prudentieel toezicht te ontwijken, buiten Nederland zouden worden uitgevoerd. Vooral nog heeft de regering geen aanwijzingen dat hiervan sprake is.

⁴ Financieel Dagblad, 6 mei 2016

⁵ Kamerstuk 32 043, nr. 352 (bijlage).

⁶ Aanhangsel bij de Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 871

⁷ Kamerstuk 34 934, nr.6.

Daarnaast is het goed om te benadrukken dat een pensioenregeling van een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds niet snel ondergebracht zal worden bij een pensioeninstelling uit een andere lidstaat. De verplichtingstelling komt namelijk te vervallen als de pensioenregeling wordt ondergebracht bij een pensioeninstelling in een andere lidstaat. Een niet-verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds zou wel kunnen overwegen om de pensioenregeling onder te brengen bij een pensioeninstelling in een andere lidstaat.

Vraag 15

Is het waar dat DNB onder de huidige wet een overgang niet mag blokkeren vanwege toezichtsarbitrage?

Antwoord 15

Dat kan ik bevestigen. Zoals ook in het antwoord bij vraag 8 te lezen is, bevat de IORP-richtlijn bepalingen die in iedere lidstaat van de Europese Unie gelden. Onderdeel daarvan zijn minimum voorschriften ten aanzien van de waardering van de pensioenverplichtingen. Het Belgische prudentiële kader voldoet daaraan.

Vraag 16

Is het waar dat Nederland onder IORP-1 (Europese richtlijn voor pensioenfondsen) de wet zou kunnen veranderen en DNB de bevoegdheid zou kunnen geven om verhuizingen van pensioenfondsen te toetsen aan toezichtsarbitrage en slecht toezicht?

Antwoord 16

In de huidige wetgeving en in de huidige IORP-richtlijn is niet expliciet vastgelegd welke criteria DNB hanteert bij de beoordeling van een verzoek tot grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht. Met de implementatie van de IORP 2 richtlijn worden die criteria wel vastgelegd.

Vraag 17

Is het waar dat DNB onder IORP-2 (herziene Europese richtlijn voor pensioenfondsen) een overgang niet mag blokkeren vanwege toezichtsarbitrage en dat Nederland dit ook niet zelfstandig als extra toetsingsvoorwaarde mag stellen?

Antwoord 17

Als gevolg van de implementatie van de herziene IORP-richtlijn worden in de Pensioenwet nadere regels vastgelegd voor een collectieve waardeoverdracht van een Nederlands pensioenfonds naar een pensioeninstelling uit een andere lidstaat. Deze aanvullende eisen volgen rechtstreeks uit artikel 12 van de richtlijn. Hieruit volgt dat DNB de aanvraag tot goedkeuring beoordeelt en besluit of toestemming wordt verleend voor de collectieve waardeoverdracht. DNB moet in beginsel toestemming verlenen voor de collectieve waardeoverdracht, indien:

- in geval van een gedeeltelijke collectieve waardeoverdracht de langetermijnbelangen van de deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden van het resterende deel van de pensioenregeling afdoende worden beschermd;
- de individuele pensioenaanspraken en pensioenrechten van de deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden na de collectieve waardeoverdracht minstens gelijk blijven;
- de met de over te dragen pensioenregeling overeenkomende activa toereikend en passend zijn om de over te dragen passiva, technische voorzieningen en andere verplichtingen en rechten te dekken

Dit betreft een limitatieve lijst van criteria. Doordat de criteria zijn vastgelegd in de richtlijn, zijn alle lidstaten gehouden deze te implementeren in de nationale wet- en regelgeving. Alle bevoegde autoriteiten van de verschillende lidstaten toetsen dan ook aan dezelfde criteria. Overigens zijn deze criteria in lijn met de criteria die DNB reeds hanteert in de beoordeling van een verzoek tot een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht.

Vraag 18

Op welke manier kan nu en onder IORP-2 een individuele gepensioneerde bezwaar maken tegen waardeoverdracht aan het buitenland?

Antwoord 18

In artikel 83, tweede lid, sub a, is vastgelegd dat gepensioneerden van wie de pensioenrechten op verzoek van de werkgever worden overgedragen schriftelijk moeten worden geïnformeerd over de voorgenomen collectieve waardeoverdracht en de mogelijkheid hebben om bezwaar te uiten tegen de voorgenomen collectieve waardeoverdracht. Indien een individuele gepensioneerde bezwaar maakt tegen de voorgenomen collectieve waardeoverdracht, wordt niet de gehele waardeoverdracht geblokkeerd. Het bezwaar blokkeert uitsluitende de waardeoverdracht met betrekking tot de pensioenrechten van die betreffende persoon.

Deze individuele bezwaarmogelijkheid, die overigens ook geldt voor deelnemers, gewezen deelnemers en gewezen partners, blijft ook na de implementatie van de herziene IORP-richtlijn van toepassing voor internationale collectieve waardeoverdrachten op verzoek van de werkgever.

Vraag 19

Op welke manier kan nu en onder IORP-2 een individuele deelnemer van een pensioenfonds in liquidatie bezwaar maken tegen collectieve waardeoverdracht naar het buitenland?

Antwoord 19

Ingeval er sprake is van een collectieve waardeoverdracht als gevolg van de liquidatie van een pensioenfonds ontbreekt de mogelijkheid van een belanghebbende om bezwaar te maken tegen de voorgenomen collectieve waardeoverdracht. Dit geldt zowel in de huidige situatie als na implementatie van de herziene IORP-richtlijn en zowel voor internationale collectieve waardeoverdrachten en voor collectieve waardeoverdrachten binnen Nederland. De reden dat er bij liquidatie van een pensioenuitvoerder geen individueel bezwaarrecht geldt, is omdat het alternatief ontbreekt om achter te blijven bij de betreffende pensioenuitvoerder in liquidatie.

Overigens wordt na implementatie van de herziene IORP-richtlijn het voorgenomen besluit tot een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht ter goedkeuring voorgelegd aan de vertegenwoordigers van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, alsmede – voor zover noodzakelijk – de werkgever. Ik realiseer me dat dit niet gelijk staat aan een individueel bezwaarrecht, echter het biedt wel extra waarborgen voor de (gewezen) deelnemer en de pensioengerechtigden.

Vraag 20

Wie moet instemmen met een voorstel tot collectieve waardeoverdracht naar het buitenland van een pensioenfonds in liquidatie onder IORP-2?

Antwoord 20

Een voorgenomen besluit tot een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht als gevolg van liquidatie van de pensioenfonds wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de raad van toezicht. In geval van een paritair bestuursmodel dient het verantwoordingsorgaan tijdig in de gelegenheid gesteld te worden om advies uit te brengen over de voorgenomen grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht. Indien er sprake is van een onafhankelijk bestuursmodel moet het belanghebbendenorgaan goedkeuring verlenen op een voorgenomen besluit van het bestuur tot een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht.

Een verzoek tot grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht bij liquidatie van een pensioenfonds wordt ook door DNB getoetst. De toetsingscriteria die DNB hier na implementatie van de herziene IORP-richtlijn gebruikt, zijn in lijn met de huidige toetsingscriteria. Ook de toezichthouder van de lidstaat van de ontvangende pensioenuitvoerder moet instemmen met het verzoek tot grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht.

Zoals ook in bij antwoord 19 toegelicht, wordt na implementatie van de herziene IORP-richtlijn het voorgenomen besluit tot een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht ter goedkeuring voorgelegd aan de vertegenwoordigers van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, alsmede – voor zover noodzakelijk – de werkgever.

Vraag 21

Deelt u de mening dat het wenselijk is dat een individuele deelnemer van een pensioenfonds een liquidatie kan blokkeren dat zijn pensioenrechten in één keer overgedragen worden naar bijvoorbeeld Cyprus? Zo ja, hoe gaat u dit regelen?

Antwoord 21

Nee, zoals bij vraag 19 is toegelicht, ontbreekt het individueel bezwaarrecht bij een collectieve waardeoverdracht als gevolg van een liquidatie, omdat er geen pensioenuitvoerder meer is waar de pensioenaanspraken en pensioenrechten kunnen achterblijven indien een deelnemer of pensioengerechtigde bezwaar zou kunnen maken tegen de voorgenomen waardeoverdracht van zijn of haar pensioenaanspraken of pensioenrechten.

Vraag 22

Deelt u de mening dat een pensioenfonds dat één keer naar België verhuisd is nooit meer terug zal keren, omdat het dan pensioenaanspraken moet korten?

Antwoord 22

Nee, deze mening deel ik niet. Of een Nederlandse pensioenregeling die bij een pensioenuitvoerder in België wordt ondergebracht, in de toekomst wederom bij een Nederlandse pensioenregeling ondergebracht zou kunnen worden is op voorhand niet te voorspellen. Dit is van veel factoren afhankelijk, onder andere hoe het financieel toetsingskader er in de toekomst uitziet. Een dergelijke situatie wordt wederom bestempeld als een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht, waardoor de toetsingscriteria die in de richtlijn zijn opgenomen gehanteerd moeten worden door de betrokken toezichthouders.

Vraag 23

Kunt u deze vragen één voor één en binnen tien dagen beantwoorden met het oog op de plenaire behandeling van de implementatiewetten IORP-2?

Antwoord 23

Ja